

Rancière koetteilla

Josef Früchtl pitää Jacques Rancièren omimpana keksintönä uutta ”esteettisen utopian käsitettä”. Artikkelissaan ”Auf ein Neues: Ästhetik und Politik” (*Deutsche Zeitschrift für Philosophie*, Vol. 55, No. 2, 2007, 209–219) hän liittää Rancièren teorian Schillerin oivaluksiin, joissa Kantin kritiikkien anti politisoitiin.

Taide näkymättömän näkyväksi tekemisenä oli sukua politiikalle, ja kumpikin omiaan nostamaan aistittavuudet ja havaintotavat uuteen arvoon. Früchtlin mukaan Rancièren jälki-etatistinen käsitys politiikasta havaitsemistapojen konflikteina muistuttaa myös Claude Lefortin, Ulrich Beckin sekä Oskar Negtin ja Alexander Klugen tapoja siirtää huomio valtiollisuuksista ja herruuksista kohti arkikokemuksen ristiriitoja.

Ongelmalliseksi rancièrelaisen ajattelun tekee Früchtlin mielestä sen äkkiväärä ydinvastakohta kansantahdon poliittisuuden ja järjestyksellisen poliisipolitiikan välillä. Tässä kertautuu Früchtlin sanoin Schopenhauerin näkemys sokean tahdon etusijasta yli mieltävän

ymmärryksen: Rancière nojaa ”metafyysiseen taustaoletukseen” asettumattoman vellomisen ja pyrkimisen hyvydestä ja lukkoon lyömisten huonoudesta. Ranskan vallankumous saa heideggerilaisen ’tapahtuman’ aseman myyttisenä kertomuksena, joka jatkuu tarinana (Ranskan) kansasta vallitsemassa julkista tilaa.

Kun taide asetetaan kaiken ”ulkokotaiteellisen malliksi tai vähintäänkin etusijaistetuksi mediumiksi”, syliin lankeaa niin sen viehkaus kuin kohtalokkuuskin: yhtä hyvin aidon isetoteutuksen utopia kuin johtajanerokultin dystopiakin. Tätä kaksetta – ja Rancièrenkin taakaksi tullutta kiinnitystä saksalaisen idealismin ristiriita-ajatteluun – Früchtl purkaa Kantin käsitteellä ’leikki’. Idealistisena se tarjoaa häilyväisen ihanteen luokka-, rotu- ja sukupuoliristiriitojen sovittelulle. Totalitäärisenä se tuhoaa porvarillisen demokratian välitys- tai keskittien.

Früchtl pyrki silti ohjaamaan Rancièren esteettisen regiimiopin läheisyyteen: leikki on liikettä ääripäiden välillä. Hän puolustaa modernia jonakin muuna kuin lerpah-

taneen postmodernin tai ”astmaattisen” ’toisen modernin’ käsitteiden luomana ”yksinkertais-yksiselitteisenä ykseytenä”. Moderniutta on Früchtlille kolmen merkitystason vaihteleva vasta-, rinnan- ja myötä-hahmottuminen:

”Haluaisin ehdottaa [...], että aikakauttamme tarkasteltaisiin filosofisen subjektiivisuusperiaatteen pohjalta kolmella limittaisellä tasolla [...]. Moderni osoittautuu minän kamppailuksi itsensä kanssa (agonaalinen taso), mikä itsessään rakentaa välttämättä minän perustalle modernin periaatteen (klassinen taso) ja löytää uusimman muotoilunsa vapaasti tai villisti omia osatekijöitään yhdistelevästä leikistä (hybridinen taso). Kullakin on malliesimerkilliset teoreettikkonsa: klassisella etenkin Hegel ja sittemmin Habermas, kamppailullisella romantikot (traagisissa ja ironisissa muodoissaan) ja sekasiittoisella etenkin Nietzsche ja hänen niin sanotut postmodernit seuraajansa.”

Teksti: Jarkko S. Tuusvuori